

अन्नद्रव्यांच्या कमतरतेकडे लक्ष द्यावे

द्राक्ष सल्ला
डॉ. अजयकुमार उपाध्याय,
डॉ. युक्ती वर्मा, डॉ. सुजय साहा

गेल्या काही दिवसांपासून द्राक्ष लागवडीखालील विभागामध्ये पावसाची उघडीप दिसून येत आहे. हलकी जमीन असलेल्या भागामध्ये पाण्याचा तुटवटा दिसून येईल. भारी जमीन असलेल्या स्थितीत वेलीला पाण्याची

अडचण जाणवली नसेल. ज्या ठिकाणी हलका किंवा एखादा पाऊस झाला आहे, अशा ठिकाणी पुढील काही समस्या जाणवू शकतात.

नवीन फुटीचा जोम जास्त असणे
पाऊस जास्त जरी झालेला नसला तरी वातावरणातील आर्द्रता टिकून आहे. पावसाची एखादी सर आली तरी ओलावा टिकून राहतो. त्यामुळे वातावरणातील आर्द्रताही वाढते. या वेळी जमीन वाफसा

अन्नद्रव्यांची कमतरता
बऱ्याच बागेत पानाच्या वाट्या होणे, पानाच्या कडा काळ्या पडणे, पानाच्या शिरांच्या मध्यभागी पिवळसरपणा येणे इ. समस्या दिसून येत आहेत. मागील आठवड्यात अनेक ठिकाणी जास्त पाऊस झाल्याने पानांमध्ये उपलब्ध पालाशच्या निचरा झाला. यामुळे पानांमध्ये आवश्यक तितकी शक्ती राहिली नाही. परिणामी, त्याच्या वाट्या होण्यास सुरुवात झाली. काडी परिपक्वतेची सुरुवात होत असताना वाढ नियंत्रणात असावी. तसेच पालाशची उपलब्धता करावी. पाऊस झाल्यानंतर पालाशचे पानाद्वारे वहन होणे, तसेच मुळाच्या कक्षेतूनही पालाशचा

मॅनेशिम कमतरतेची द्राक्ष पानावर दिसणारी लक्षणे.

खरड छाटणीनंतर ४५ व्या दिवशी पाचव्या पानाचे देठ तपासणीसाठी घेतो. परंतु आता काडी परिपक्वतेची अवस्था सुरू झालेली असल्यास सातव्या ते आठव्या पानाचे देठ तपासणीसाठी घ्यावे.

सल्फेट स्वरूपातील पोटांश व मॅनेशिम तीन ते पाच ग्रॅम प्रति लिटर या प्रमाणे दोन ते तीन फवारण्या करून घ्याव्यात. उदा. ०-०-५० हे खत ४ ग्रॅम किंवा ०-४०-३७ हे खत ३ ग्रॅम किंवा ०-५२-३४ हे खत ४ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी, व मॅनेशिम सल्फेट ४ ते ५ ग्रॅम प्रति लिटर इ.

बऱ्याच परिस्थितीमध्ये बागेत चुनखडीचे प्रमाण जास्त असल्यामुळे वेलीवर पालाश व मॅनेशिमची कमतरता दिसून येते. तेव्हा जमिनीतील विपरीत परिस्थितीवर मात करण्याच्या उद्देशाने बोदामध्ये सल्फर चुनखडीच्या प्रमाणानुसार योग्य प्रमाणात मिसळून घ्यावे. साधारणतः एकरी ४० ते ५० किलो सल्फर मिसळता येईल. फळछाटणीच्या १५ दिवसांपूर्वी शेणखतामध्ये मिसळून सल्फर तितक्याच मात्रेत मातीत मिसळावे.

काही भागांत आगाप छाटणीची वेळ जवळ आली आहे. या स्थितीत माती व पाणी परीक्षण करून घ्यावे.

निचरा झालेला असल्याने त्या सोबतच मॅनेशिमचीही कमतरता दिसून येते. अशा या परिस्थितीमध्ये पानांमध्ये आवश्यक असलेले प्रकाश संश्लेषण होत नाही. पाण्यात सोडिअम क्षाराचे प्रमाण जास्त असलेल्या बागेत या स्थितीत पाने काळी पडताना दिसतील. ज्या बागेत सध्या पिवळी पाने दिसत आहेत, तिथे फळछाटणी झाल्यानंतर गोळी घड निघेल किंवा एकाच घडातील मण्याच्या आकारात फरक दिसून येईल. ही परिस्थिती मुख्यतः पालाश व मॅनेशिमच्या कमतरतेमुळे दिसते.

उपाययोजना
• देठ परीक्षण महत्त्वाचे असेल. साधारणतः

पालाश कमतरतेमुळे पानांच्या वाट्या होतात.

घोल्या जाहिराती
वलासिफाईड विशेष योजना :
५ ऑर्गॅनिकीटा रु. ५००/- ४ पेड १ क्री, ५ पेड २ क्री,
पुढील प्रत्येक जादा ६ पेड ३ क्री, ७ पेड ४ क्री,
ऑर्गॅनिक रु. ८५/- ८ पेड ५ क्री, ९ पेड ६ क्री,
१० पेड ७ क्री...

बी - बियाणे   **पशुधन व्यवसाय**   **शेतीविषयक व्यवसाय**

बियाणे / रोपे विक्री   **जनावरे विक्री**   **इतर व्यवसाय**

ऊस रोपे को. ८६०३२/ १०००१, ०२६५, ८००५ व भाजीपाला रोपे मिळतील. श्री अॅग्री सांगली. ९९२२०३३१११, ९८५०५३७१११.

ऊसरोपे ८६०३२ उच्च प्रतीचे, ऊसरोपे उपलब्ध. ऊस नर्सरी ही स्टॉक पॉईंट साठी संपर्क करा. ८८३०९८९९७२/ ८८३०४७५२६०

तयार ऊस रोपे मिळतील. फाऊंडेशन नीरा- ८६०३२, फुले- २६५, एमएस- १०००१, को- ९००४. मो. ७०२०७०४१८१, ७८७५७०९६७५

रोपे / टिश्युकल्चर
केंद्र व महाराष्ट्र शासन परवाना धारक टिश्युकल्चर प्रयोगशाळेतून सबसिडीस पात्र बांबू रोपे मिळतील व अनुदानासाठी ऑनलाईन प्रस्ताव सादर करणेस सर्व मदत केली जाईल. सीमा बायोटेक, कोल्हापूर. ९८८१५४७६२२.

खते / औषधे
कॉपर, झाईम, सिलिकॉन, ह्यूमिक, अमिनो, स्टीकर स्प्रेडर, आंबा केळी पपई, डाळिव, पेरू, फोलविक, स्टीम, सीवीड यांचे शेवगा लिंबू, सिताफळ, ड्रॅगनफ्रूट उत्पादक. शेतकऱ्यांसाठी खास च्या फगवागा जैविक कुंपणासह दरारत उपलब्ध. ९७६७५४०५८५ व मजुरांसह डेव्हलप करून देऊ. / ७४४७४४२५८५.

खते / औषधे विक्री
कॉपर, झाईम, सिलिकॉन, ह्यूमिक, अमिनो, स्टीकर स्प्रेडर, आंबा केळी पपई, डाळिव, पेरू, फोलविक, स्टीम, सीवीड यांचे शेवगा लिंबू, सिताफळ, ड्रॅगनफ्रूट उत्पादक. शेतकऱ्यांसाठी खास च्या फगवागा जैविक कुंपणासह दरारत उपलब्ध. ९७६७५४०५८५ व मजुरांसह डेव्हलप करून देऊ. / ७४४७४४२५८५.

शेतीविषयक अन्य विषय
फलोत्पादन/ फळप्रक्रिया
आंबा केळी पपई, डाळिव, पेरू, शेवगा लिंबू, सिताफळ, ड्रॅगनफ्रूट च्या फगवागा जैविक कुंपणासह दरारत उपलब्ध. ९७६७५४०५८५ व मजुरांसह डेव्हलप करून देऊ. संपर्क : ९८५०६०१६४१.

जाहिरातीसाठी संपर्क :
• पुणे - प्रदिप : ७५०७७५०३७, संग्राम : ९१५८०९१११११
• नाशिक - चेतन : ९१६८६६११५८ • कोल्हापूर - शीतल : ९८८११२१२१३
• मराठवाडा - दत्ता : ८६२४०२३२५६ • विदर्भ - प्रशांत : ८८८७९८६००
• अहमदनगर - सचिन : ८८८९६६५८२ • खानदेश - चेतन : ९८८११३६०३५
• सातारा - संग्राम : ९९५८०९९९९९ • यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान - सचिन : ९९५८०९९९९९

कृषी पर्यटन
कृषी/ मेडिको टुरिझम प्रोजेक्ट. डिझायनिंग, कन्सल्टन्सी ट्रेनिंग, इव्हेंट नुकिंगसाठी निसर्ग-निर्मिती ८८८८६१४८८ / ०२०-२९७०६१४८.

नोकरीविषयक
नोकरी देणे
पुणे जिल्ह्यात राजगुरुनगर येथे बारामाही शेती व गाईच्या गोठ्यात कामासाठी कुटुंबासह मजूर पाहिजे. संपर्क : ९८२२०६५२७५.

भुरी रोगाचा प्रादुर्भाव
या वेळी पाने थोड्याफार प्रमाणात जुनी झालेली असतील. या अवस्थेत ढगाळ वातावरण, तापमान (३० ते ३२ अंश सेल्सिअस) व अर्धवट जुनी झालेली कॅनोपीची गर्दी या बाबी भुरीच्या प्रादुर्भावास कारणीभूत ठरतात. बऱ्याचदा वेलीमध्ये पालाश कमतरता असलेल्या स्थितीत भुरीचा प्रादुर्भाव जास्त असल्याचे दिसून येते. म्हणूनच पालाशची उपलब्धता जमिनीतून तसेच फवारणीच्या माध्यमातून करावी. भुरी रोगाच्या

स्थितीत असल्यामुळे मुळे जास्त कार्यरत असतात. अशात उपलब्ध असलेल्या खतांचा वापर व मुळांनी तयार केलेली संजीवके यामुळे वेलीची वाढ जोमात होते. ही वाढ जितक्या जास्त होईल, तितकी कॅनोपीत गर्दी तयार होईल. या गर्दीमुळे भुरी रोगाचा प्रादुर्भाव वाढण्याची शक्यता असेल. बागेत या वेळी सूक्ष्मघड निर्मितीची अवस्था संपून काडी परिपक्वतेची अवस्था सुरू झाली असेल.

डाऊनी मिल्ड्यू
याच बागेत पाऊस जास्त झालेला असेल, व नवीन फुटी निघण्यास सुरुवात झाल्यास आतील कॅनोपीतील वाढलेली आर्द्रता व कोवळी पाने या स्थितीमध्ये डाऊनी मिल्ड्यू रोगाचा प्रादुर्भाव जास्त होताना दिसेल. यासाठी नवीन फुटी शक्य तितक्या लवकर काढून टाकाव्यात, ओलांड्यावर असलेल्या फुटी तारेवर बांधून घ्याव्यात. त्यामुळे कॅनोपी मोकळी राहील.

डाऊनी मिल्ड्यूचा प्रादुर्भाव

अशा कॅनोपीत हवा खेळती राहिल्यामुळे डाऊनी मिल्ड्यूसारख्या रोगाचा प्रादुर्भाव होत नाही. डाऊनी नियंत्रणासाठी, पोटांशिम सॉल्ट ऑफ ऑक्टिक्व्ह फॉस्फरस ४ ग्रॅम अधिक मॅनकोझेब २ ग्रॅम (टॅक मिक्स) प्रति लिटर पाणी या प्रमाणे फवारणी करावी. दुसरी फवारणी १० दिवसांच्या अंतराने तितक्याच मात्रेने पुन्हा करावी.